

HRVATSKI glasnik

Godina XVIII, broj 43

22. listopada 2008.

cijena 100 Ft

Foto: Ž. Poro

U Hrvatskoj matici iseljenika, 7. listopada predstavljena je knjiga dr. Janje Prodan „Dijalogom kroz stoljeća“, Radovi iz poredbene kroatistike, u izdanju Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, kao treća knjiga Zavodove Biblioteke Nova

Komentar

Nije u pitanju jedinstvo, nego jedinstveni istup

Budućnost Saveza Hrvata u Mađarskoj bez određenih promjena nije moguća, ali one se mogu postići samo dogovorom, pokazalo se na nedavnom Izvanrednom kongresu naše krovne udruge u Budimpešti. O budućnosti udruge koja okuplja šest toliko različitih regija, sa svim svojim posebnostima, drukčije i nije moguće razmišljati. Dogovoriti se uvijek je teško, ali nema druge mogućnosti.

Svi mi imamo svoje mišljenje, ono se, dakako, i razlikuje, ali pitamo se, zar je to tako nepremostivo da je rasprava izoštrena na one koji žele promjene i na one koji to ne žele, na „mlade” koji traže promjene, i na „stare” koji ih ne žele, na one koji imaju nove zamisli i na one koji ih nemaju, na one koji ispravno i dobro razmišljaju i na one koji to čine pogrešno!?

Zapravo suprotstavljanje dviju strana proizašlo je iz pitanja: hoće li se određene promjene u radu i Statutu udruge poduzeti na tom kongresu, pa da se na taj način krene u promjene, ili da se čeka novo registriranje članstva, te da se nakon izbora novih delegata pride promjenama na redovitom kongresu 2010. godine. Jedan dio delegata tražio je dakle da se otvori rasprava o Statutu i budućnosti Saveza, a drugi da se obavi ono što je naznačeno dnevnim redom koje je predložilo Zemaljsko vijeće.

Doista se postavlja pitanje, može li se čekati kada se godinama nije uspjelo riješiti pitanje članstva, a Savez posljednjih godina samo vegetira? Njegova uloga postaje veća samo prije izbora za manjinske samouprave, a onda pada u zaborav. Prije izbora svi su za Savez, a poslije nitko i ne haje na rad te civilne udruge. S druge strane izmjena i dopuna Statuta, ili čak donošenje novoga, mora se pripremiti, i to na temelju prijedloga, po mogućnosti opet dogovorom. To više što je za prihvaćanje temeljnoga dokumenta potrebna dvotrećinska većina, što je opet posve u redu, ali treba postići sporazum, konsenzus, jer inače nema smisla. Jednostavno zbog toga što se, uza sve razlike, mora tražiti ono što nas povezuje, moraju se pronaći zajednički interesi.

Naša regionalna različitost i posebnost u proteklih 18 godina nekako je uvijek bila izvorom podijeljenosti. Upravo u tome moramo koraknuti dalje. Posebnosti svatko treba očuvati, ali se moraju pronaći zajednički elementi preko kojih ćemo utvrditi i zastupati zajedničke interese, raditi za sve Hrvate u našoj zemlji. Nije u pitanju očuvanje jedinstva, nego jedinstveni istup. Zato nam je potreban Savez, zato nam je potreban savez regionalnih ogranaka. Savez koji će se utemeljiti zasnivajući se na članstvo, a istodobno će postići sporazum oko zajedničkih interesa svih regija.

Tako utemeljeni Savez može pristupiti izborima, prijaviti svoju izbornu listu, provoditi svoj program u manjinskim samoupravama, od mjesnih preko županijskih do državne samouprave. Predstoji registracija članstva, koje svoj pristup mora iskazati i plaćanjem članarine. Ima smisla samo takvo članstvo koje će biti aktivno, a svojim radom, putem svoje djelatnosti, putem svoga programa i svojim priredbama mora okupljati pasivno članstvo, drugim riječima, okupljati hrvatsku zajednicu koja će sve to podržati na izborima.

S. B.

„Glasnikov tjedan”

Veliki državni praznici danas su možda više nego ikada prije prigoda da se zastane i zamisli nad činjenicom što slavimo, i što se to zapravo dogodilo što trebamo urezati u svoju svijest kao primjer koji nadvisuje vrijeme, režime, kao načelo koje nadilazi trenutak. Nakon demokratskih promjena početkom devedesetih godina, danas već prošloga stoljeća pa i tisućljeća, toliko su se slavili dotada prešućivani događaji. Mnogi su tada slavili. I oni koji uvijek slave, a ne znaju prave razloge slavlja. Ovih su dana kod Santova posvetili kip Majke Božje dar vjernika, rodnom Santovcu koji već više od pedeset godina živi u Sjedinjenim Američkim Državama. Kažu kako je to najveći kip Majke Božje na svijetu, po uzoru na sličan koji se nalazi nedaleko od Chicaga. Darovatelj ga je poklonio rodnom selu, vjernicima.

Vjerojatno je na svome životnom putu našao utjehu u vjeri i nadi, ako ne i simboličnoga povratka u prostore djetinjih želja i sanja koje je prekinula velika, u krvi ugušena revolucija. Pri posvećenju kipa pričestilo se oko četiri tisuće vjernika. Za malu santovačku vjersku zajednicu to je dio stoljetne vjere i nade, pa tako i vjere mladića koji je 1956. napustio domovinu u kojoj je već tada sanjao kako će biti

izgrađena crkva na santovačkoj Vodici. Za crkvu nije imao dovoljno sredstava, stoga je darovao kip. I revoluciju 1956. počeli su i pokrenuli mladi, tako pišu enciklopedije. Ne znam zašto se kada se uče revolucije, uvijek počinje s riječima kako su one počele prosvjedom đaka i studenta. Zar su baš uvijek oni najhrabriji ili zar baš uvijek su oni ti koji znaju kako povući masu za sobom pa i onda ako

revolucija završava tragično? Revolucije pak obično završavaju tragično. Tako i ona iz 1956. godine; za ostvarenje dijela revolucionarnih ideja treba da prođu duga desetljeća. Tek su 1993. godine svjetlo dana ugledali podaci koji kazuju kako je u svega mjesec dana izgubilo živote 2652 mađarskih građana i 720 sovjetskih državljana, a broj ranjenih na mađarskoj strani dosegao je brojku od 19.226, na sovjetskoj 1540. Ugušenjem revolucije 250 tisuća mađarskih državljana napustilo je domovinu, i svoj dom našlo diljem Europe i svijeta. Teška vremena. Praznik kao sjećanje na vrijeme koje se ne smije ponoviti, iz kojega treba učiti, i politiku, i društvenu normu, i komunikaciju, i snošljivost, i ljubav prema drugom čovjeku, zemlji, brdu, rijeci, djetetu...

Branka Pavić Blažetin

Posvećeni velebni kip Blažene Djevice Marije na santovačkoj Vodici

AKTUALNO

Posvećen velebni kip Blažene Djevice Marije na santovačkoj Vodici

U okviru misnoga slavlja koje je predvodio nadbiskup kalačko-kečkemetski Balázs Bábel, u ponedjeljak, 13. listopada, na santovačkoj Vodici posvećen je velebni kip Blažene Djevice Marije, što ga je dao izraditi Santovac Sándor Vőő, koji je 1956. napustio Mađarsku, a danas živi u Sjedinjenim Američkim Državama. Svečanost na kojoj se okupilo nekoliko tisuća vjernika, velik broj uzvanika, svećenika i gostiju sa svih strana, priređena je povodom 170. obljetnice posvećenja santovačke Vodice i 91. obljetnice (13. listopada 1917) posljednjega Gospina ukazanja u portugalskoj Fatimi. Posvećen je i misni oltar te križ od bijeloga mramora, dar jednog poduzetnika iz obližnje Čatalije.

Prije odlaska na Vodicu posvećena je i privatna kapelica ispred jedne kuće u glavnoj ulici. Pola sata prije mise molila se krunica, a u okviru misnoga slavlja nadbiskup Bábel obnovio je molitvu Svetoga Stjepana kralja moleći zagovor Blažene Djevice Marije za mađarski narod i sve nacionalne manjine u Mađarskoj, za Santovo, za župnu zajednicu i santovački puk. Kako uz ostalo reče u svojoj prigodnoj propovijedi, velebni Gospin kip koji hrli u visine poput crkvenih tornjeva i zvonika, privlači pozornost i poziva na okupljanje, na vjeru i štovanje Majke Božje.

Riječ je o najvećem kipu Blažene Djevice Marije na svijetu, veličine 10 metara i 53 centimetra, od nehrđajućeg čelika, što ga je po narudžbi darovatelja izradio pečuški majstor István Rigó, a nakon dvogodišnjeg rada on je 18. rujna ove godine postavljen na santovačkoj Vodici. Velebna konstrukcija građena je na veliki toranj od cijevi koji je obložen pločama od nehrđajućeg čelika,

debljine tri milimetra, i od lijevanih dijelova: glave, ruku i nogu, a sastavljen je od četiri dijela po 2,5 metra. Od njegova postavljanja neprestano stižu vjernici i hodočasnici iz obližnjih i udaljenijih naselja.

Uz druge uzvanike, svojom nazočnosti slavje su uveličali Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, Smiljan Šimac, ovjereni ministar Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, te Katja Bakija, treća konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu. Budući da je to bio događaj državnih razmjera, misno slavje služeno je na mađarskom jeziku, a otpjevano je i nekoliko hrvatskih pjesama, među njima i pjesma Kraljice Hrvata.

Pripreme su počele prije dvije godine kada je naručen Gospin kip, a organizacijske poslove preuzela je Zaklada Vodica – Marijin vrt, na čelu sa santovačkim župnikom Imreom Polyákom.

Još kao dijete i mladić, gospodin Vőő bio je članom odbora za uređivanje svetišta na santovačkoj Vodici i izgradnju crkve s dva tornja, koja je bila pripremljena već 30-ih godina, ali su ostvarenje onemogućili II. svjetski rat i komunističke vlasti Rákosijsva režima. Prije pet godina, nakon jednog sna da se moli u prekranoj crkvi obasjanom svjetlošću, čuvši glas koji ga poziva na gradnju Božje kuće, potražio je santovačkog župnika sa zamisli da sve to ostvari. Budući da nije našao nikakvu potporu, a vlastita sredstva mu nisu bila dovoljna, odlučio se na izgradnju velebnoga Gospina kipa po uzoru na sličan kip koji je vidio nedaleko od Chicaga u SAD-u. Ostvarenje toga podupirala je župna zajednica i brojni župljani, te smo ovih dana,

addaje santovački župnik Imre Polyák, bili svjedoci povijesnog događaja. Na santovačkoj Vodici podignut je najveći kip Blažene Djevice Marije u svijetu.

Podsjetimo kako župni izvori spominju viđenje šokačkog Hrvata Joze Grličina, 7. rujna 1830. godine, kojemu se na izvoru udaljenom nekoliko stotina metara ukazala sveta Ana s malom Marijom. Pošto je događaj ispitao, kalačko-bački biskup Petar Klobusiczky 1838. godine posvetio je santovačku Vodicu i proglasio je svetištem koju su župljani i hodočasnici redovito posjećivali do danas. Na tome mjestu jedan Nijemac iz obližnjeg Koluta 1882. sagradio je malu kapelicu, pošto je čudom njegovu sinu vraćen vid. Kapelica je obnovljena i ponovno posvećena 2004. godine. Gospin kip, koji je postavljen 1933. godine, za ovu je prigodu obnovljen i posvećen.

I nakon svečanosti posvećenja najvećega Gospina kipa na svijetu, hodočasnici svaki dan dolaze na santovačku Vodicu, a kako je najavio župnik Imre Polyák, od svibnja do listopada služiti će se mjesečno redovite mise, uz državno hodošašće. Božjom voljom pak može se izgraditi asfaltna cesta do svetišta, pa i davno sanjana crkva.

Stipan Balatinac

Hrvati iz naše zemlje na 14 Tjednu hrvatskih manjina

Na temelju teksta na internetskim stranicama www.matis.hr pripremila Branka Blažetin

U okviru tradicionalnoga Tjedna hrvatskih manjina koji se svake godine, već 14 put zaredom, održava u organizaciji Hrvatske matice iseljenika, u ponedjeljak, 6. listopada, nastupile su u dvorani „Zvonimir“ u Zagrebu dvije izvrsne folklorne skupine: Ansambl „Baranja“ iz Pečuha, i domaćin, Zagrebački folklorni ansambl dr. Ivana Ivančana. Bio je to dota dojmljiv koncert na kojem su se oba ansambla predstavila plesovima i pjesmama iz bogate riznice hrvatske tradicijske kulture, izdvojivši za zagrebačku publiku najprivlačnije dijelove svojih koncertnih programa.

Ansambl „Baranja“ pokazao je na tom koncertu zavidnu razinu plesnog i sviračkog umijeća, iznimnu uvježbanost, te predstavio u svakoj plesnoj koreografiji odgovarajuće i dobro primijenjene izvorne narodne nošnje.

Svečanom otvaranju Tjedna nazočili su brojni uzvanici. Nazočne je u ime organizatora pozdravila ravnateljica HMI Danira Bilić. Skup su zatim pozdravljali predstavnici hrvatskih manjina: između njih iz Mađarske Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave.

U HMI je u utorak, 7. listopada, upriličeno predstavljanje knjige dr. sc. Janje Prodan „Dijalogom kroz stoljeća“. O knjizi su govorili dr. Ernest Barić, koji se osvrnuo i na djelatnost Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, Stjepan Blažetin, urednik ovoga vrijednog književnog uratka, te autorica knjige Janja Prodan.

– *Moj poseban interes, čemu je posvećen znatan dio prostora u knjizi, jest pitanje stručnog i književnog prevođenja, i to iz potrebe naglašavanja njegove važnosti u uzajamnom upozoravanju književnih ostvarenja*, istaknula je autorica i na kraju dodala:

– *Mislim da u životu jednog intelektualca, čiji je životni put usko povezan s hrvatskom manjinom, kojoj i sam pripada, nema većeg uspjeha od objavljivanja samostalne knjige, ni većeg priznanja od njezina predstavljanja u matičnoj zemlji, jer je knjiga sastavljena i uređena na obostranu korist, na vašu koji živite u Republici Hrvatskoj, a također i na korist pripadnika hrvatskog naroda izvan granica Republike Hrvatske*. Predstavljanje knjige vodila je Vesna Kukavica, voditeljica Odjela za nakladništvo. Neposredno prije predstavljanja knjige nazočne je u ime Matice i svoje osobno ime pozdravila Matičina ravnateljica Danira Bilić.

– Danas ćemo svečano predstaviti knjigu „Dijalogom kroz stoljeća“ doktorice Janje Prodan s Katedre za kroatistiku Sveučilišta u Pečuhu. Knjiga sadrži 11 zanimljivih tekstova iz područja kroatistike, te književnoga prevodilaštva s hrvatskoga na mađarski. Riječ je o

prvoklasnom znanstvenom djelu, pa se koristim prilikom čestitati autorici knjige Janji Prodan i uredniku Stjepanu Blažetinu. Posebne čestitke zaslužuje ovdje nazočni ravnatelj Hrvatskoga znanstvenog zavoda iz Pečuha dr. Ernest Barić – čijim je stručnim djelovanjem stvoren okvir za akademski razvitak kroatistike u Baranji i u cijeloj Mađarskoj.

Autorica Janja Prodan rođena je u Santovu u Republici Mađarskoj. Gimnaziju je pohađala u Mohaču i Budimpešti, gdje je doktorirala na filozofskom fakultetu. Predaje na Katedri za hrvatski jezik i književnost Slavističkog instituta pri Sveučilištu u Pečuhu.

Predstavljajući knjigu, Stjepan Blažetin je između ostaloga kazao: „Bez obzira na znatno promijenjene prilike u Mađarskoj, bez obzira na demokratizaciju mađarskoga društva, bez obzira na promijenjeni odnos prema nacionalnim manjinama, bez obzira na službene političke stavove, i danas je podvig objelodaniti knjigu na hrvatskom jeziku u Mađarskoj. Taj je podvig još veći ako se radi o knjizi znanstvenoga karaktera i opet, naglašavam, na hrvatskom jeziku u Mađarskoj, a knjiga doktorice Janje Prodan *Dijalogom kroz stoljeća*, zbog koje smo se danas ovdje okupili, upravo je takva knjiga.

Knjiga *Dijalogom kroz stoljeća*, kao i prethodne knjige znanstvenoga karaktera objelodanjene u zadnjih desetak godina u Pečuhu, od iznimnoga su značenja za hrvatsku nacionalnu manjinu jer, unatoč teškim prilikama, potvrđuju njezinu vitalnost i na tom području, potvrđuju važnu činjenicu da je tako mala hrvatska zajednica uspjela iznjedrati vrsne stručnjake, znanstvenike koji mogu na najvišoj razini odgovoriti na suvremene

znanstvene izazove. Knjiga *Dijalogom kroz stoljeća*, kao i svaka prava knjiga, prelazi granice, ne ostaje samo u okvirima hrvatske zajednice u Mađarskoj, već nastoji pokazati koliko je ta zajednica učinila, a i danas čini za to da u naslovu istaknuti dijalog između hrvatskog i mađarskog naroda, ali i ostalih europskih naroda, ostaje i u budućnosti, da se taj dijalog, vođen stoljećima, proširi i produži. Upravo autorica u tekstu *Poetika naslova* naglašava koliko je važan odnos naslova i samoga teksta, naslova i sadržaja. Mislim, kako je naslov njezine knjige, *Dijalogom kroz stoljeća*, pun pogodak. Naime svi tekstovi uključeni u knjigu, a ima ih 11, bave se kontaktologijom, dodirima, dijalogom, vezama, prožimanjima hrvatske i mađarske kulture, hrvatske i mađarske književnosti, umjetnosti, hrvatskoga i mađarskoga jezika. Kako se u naslovu istaknuti dijalog vodio kroza stoljeća, tako nas i autorica vodi kroza stoljeća od usmene književnosti, epskih pjesama, i bajki preko hrvatskih tiskanih knjiga u Pečuhu tijekom XVIII. stoljeća do prevoditeljskih uspjeha i promašaja Zoltána Csuke, do danas najznačajnijega prevoditelja s hrvatskoga na mađarski jezik. Knjigu *Dijalogom kroz stoljeća* objelodanio je 2008. godine Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj kao treću u nizu Biblioteka Nova. Na 247 stranica nalazi se 11 tekstova, od kojih tri na mađarskom jeziku. Vrlo informativni i zbog osobnoga poznanstva i osjećajni Proslav, pod naslovom *Pogledom unatrag*, napisao je Professor emeritus Stanislav Marijanović. Knjiga je opremljena *Bibliografskim bilješkama* gdje se donose točni podaci o prvom objelodanjivanju u knjigu uvrštenih radova koji su za ovu priliku ponovno redigirani, pregledani i dopunjeni, *Kazalom imena*, što

kapcsolatok kettős arca a 19. században (Dva lica hrvatsko-mađarskih veza u 19. stoljeću) pokazuje kako je na hrvatsko-mađarske kulturne veze uvijek utjecalo i aktualno političko stanje u državi. Ostali tekstovi, dakle šest od jedanaest, posvećeni su različitim problemima prevođenja. To su: *Mađarska književnost u hrvatskoj periodici (1860–1920)*, *Miroslav Krleža u mađarskom prijevodu*, *Poetika naslova, Prevođenje u teoriji i praksi*, *A műfordítás szerepe a horvát-magyar irodalmi kapcsolatok alakulásában (Uloga prijevoda u razvoju hrvatsko-mađarskih književnik veza)*, *Délszláv népballadák Csuka Zoltán fordításában (Južnoslavenske balade u prijevodu Zoltána Csuke)*. Smatram da je najveći doprinos ove knjige upravo u maloprije nabrojenim tekstovima. Tu je i mala teorija prevođenja gdje se osvještavaju procesi kojih tijekom prevođenja nerijetko nismo ni svjesni, pa se njihovim razumijevanjem smanjuje mogućnost pogrešaka u prevođenju. Za mene osobno najpoticajniji rad ove knjige jest tekst pod naslovom *Poetika naslova*, koji sam već apostrofirao na početku svoga teksta. Nerijetko se čini da prevesti naslov nije osobito teška zadaća, ali ako se promotri suodnos naslova i samoga književnoga djela, postat će jasno s koliko opreznosti treba pristupiti tom poslu. Dobar, jezgrovit, prepoznatljiv naslov čitatelji će lako zapamtiti, dobar će naslov bolje prodati knjigu jer će dobro zvučati u reklamama, bit će prepoznatljiv na plakatima. (Pada mi na pamet *Sarajevski marlboro*.) Autorica donosi zanimljiv popis naslova Krležinih djela prevedenih na mađarski jezik. Poseban je problem kako prevesti naslove pojedinih književnih djela za potrebe raznih enciklopedija, leksikona, kada još ne postoji prijevod danoga književnoga djela. Na taj način nerijetko nastaje i nekoliko prijevodnih varijanta. Ponekad prevoditelj uopće ne poznaje sadržaj književnoga djela, ali je zbog nekoga razloga primoran prevesti naslov. Tada mogu nastati brojni problemi na što upozorava i kolegica Janja Prodan kada navodi Krležin dramski tekst *Vučjak* koji je preveden na mađarski u Leksikonu svjetske književnosti (*Világirodalmi lexikon*) kao *Farkaskutya*, dakle njemački ovčar, premda se radi o toponimu. Bilo bi zanimljivo istražiti na koji su način prevedeni naslovi američkih i engleskih filmova na mađarski odnosno na hrvatski jezik. (*Die hard, Umri muški, Drágán add az életed; Alien, Osmi putnik, Tudinac, Nyolcadik utas a halál; Dobar, loš, zao; A jó, a rossz és a csúf, The Good, the Bad, the Ugly; Il Buono, il Brutto, il Cattivo*). I što reći na kraju? Čestitam autorici, a Hrvatima, ma gdje bili, napose pak Hrvatima u Mađarskoj, svima nama želim još puno ovakvih i sličnih knjiga.

„I GDO KNJIGE POČTUJE DA JE KNJIGAMI POČTOVAN...”

može biti od velike koristi pri čitanju, te *Bilježkom o autorici*. Poznavajući znanstvenu djelatnost kolegice Janje Prodan, mislim da mogu bez ustezanja izjaviti kako je ona usmjerena u dva glavna pravca: s jedne strane to su hrvatsko-mađarske veze i poredbene analize, a s druge strane problemi prevođenja. Ova dva temeljna pravca lako je uočiti i u knjizi *Dijalogom kroz stoljeća*. Prvim tekstom pod naslovom *Iz književne i kulturne prošlosti Pečuha* autorica nas vodi u drugu polovicu XVIII. stoljeća te nas upoznaje s radom pečuških tiskara (Divaldova tiskara i tiskara Jánoša Engela) koje su tiskale knjige i na hrvatskom jeziku. Bio je to dostojan uvod u XIX. stoljeće kada će pod utjecajem hrvatskoga narodnog preporoda hrvatski rodoljubi 24. travnja 1839. i u Pečuhu utemeljiti Čitaonicu ilirske mladeži. (Prva čitaonica je utemeljena 1838. u Varaždinu.) Sljedeći tekst *Mađarska kulturna i književna preguća u Slavoniji* pokazuje drugu stranu, posvećenje akademiku i zaljubljeniku u znanost i književnost Martinu Hobliku koji je za svoga boravka u Osijeku svesrdno širio mađarsku književnost i kulturu u sredini kamo ga je služba odvela. Radnju svojih dramskih tekstova (*Vukovarska amazonka, Ružica-grad*) locira u Slavoniju, a zanimljiva su i njegova izvješća i zapisi koji donose podatke o životu tadašnjega Osijeka. Dok je u dosadašnja dva teksta naglasak bio na ljudima koji su pokrenuli određenu kulturnu djelatnost, u sljedeća dva teksta pod naslovima *Ugarski vladari i junaci u hrvatskoj književnosti od 16. do 18. stoljeća* te *Uvod u svijet hrvatske i mađarske bajke*, autorica je okrenuta samome književnom tekstu, te u prvom slučaju istražuje koliko se pojavljuju mađarske povijesne ličnosti u hrvatskim književnim djelima u doba renesanse, baroka i prosvjetiteljstva te zaključuje kako su u tom pravcu potrebna daljnja istraživanja. U drugom je tekstu poredbena analiza usmjerena na osobine jedne od najpopularnijih usmenoknjiževnih oblika, na osobine bajke s obzirom na formulaičnost izraza, na motive, frazeologiju i njihovu klasifikaciju. Tekst na mađarskom jeziku pod naslovom *A horvát-magyar*

ZAGREB – Radnu zajednicu Alpe–Jadran 20. studenoga 1978. godine u Veneciji osnovala su ove članice: Bavarska, Furlanija–Juljska krajina, Koruška, Hrvatska, Gornja Austrija, Salzburg, Slovenija, Štajerska i Veneto. Riječ je o organizaciji čije su članice regije, pokrajine, županije iz Austrije, Italije, Mađarske, a jedino su Hrvatska i Slovenija članice kao države. Trenutačno Radna zajednica (RZ) broji 13 članica: Baranja, Furlanija–Juljska krajina, Hrvatska, Gornja Austrija, Gradišće, Koruška, Lombardija, Slovenija, Šomođ, Štajerska, Željezna županija, Veneto, Zala. Hrvatska u neprekinutosti od 1996. godine predsjedava radom Projektne skupine za turizam Radne zajednice Alpe–Jadran. Na sastanku u Karlovcu, 3. listopada u povodu 30. obljetnice postojanja Radne zajednice Alpe–Jadran, sudionici su razgovarali o novom magazinu Alpe–Jadran. Sudionici karlovačkog sastanka razgovarali su o novom magazinu Alpe–Jadran u kojem je predložena objava tema: „Kulturno nasljeđe“, „Dvorci ili Nacionalni parkovi pod zaštitom UNESCO-a“, te o izdavanju zajedničke marke Alpe–Jadran, te nastavku dosadašnjih aktivnosti Projektne skupine. Dosada je objavljeno šest magazina o različitim temama: jezični vodič, tri autokarte, videomaterijal, biciklističku kartu, te su prikupljeni statistički pokazatelji za područje Alpe–Jadran i organizirano je nekoliko okruglih stolova. Radna zajednica Alpe–Jadran pridonosi razumijevanju, prekograničnoj suradnji među regijama, i time je važan kamenčić u mozaiku miroljubivog suživota u današnjoj ujedinjenoj Europi. Za studeni najavljen je tematski skup u Gradišću pod nazivom „Europski savez za teritorijalnu suradnju“ (EGTC), kako bi se zajednički projekti što bolje nametnuli za financiranje fondovima Europske Unije.

Povelja o prijateljstvu i suradnji

Dugo je trebalo čekati, rekla bih i predugo, da Pogan, ovo malo mjesto u neposrednoj blizini Pečuha kojega stoljećima uz Nijemce i Mađare naseljavaju i bošnjački Hrvati, dobije svoje prijateljsko naselje u Republici Hrvatskoj. Iako mislim da je upravo ovo sklopljeno prijateljstvo s Grebašticom znak kako se stvari mijenjaju u Poganu. Mlada, bar po godinama njezinih zastupnika, Hrvatska samouprava u tijesnoj suradnji s načelnicom sela, Hrvaticom Agom Dragovac, sklopila je prijateljstvo s ljudima otvorena srca i dobre volje, kao što su i oni sami. Dan, 21. rujna, započeo je svetom misom u mjesnoj crkvi koju je na hrvatskom jeziku služio svećenik Ilija Ćuzdi iz Olasa, a nastavljen potpisivanjem sporazuma i druženjem domaćina i gostiju. Druženje je započelo već dan prije u sklopu međunarodnog festivala hrvatskih plesnih društava „Dobro došli, naši mili gosti“. Na festivalu su nastupili i folklorasi iz Grebaštica, članovi KUD-a Bedem.

Grebaštica je selce ili, kako kaže njezin predsjednik općine Mario Banovac, malo misto s tisuću stanovnika koje je, zahvaljujući Anki Stanić i njezinoj sestri Sari, uspostavilo prijateljske veze s Poganom. Dosada nisu ni s jednim naseljem potpisali povelju o prijateljstvu. Izaslanstvo sela Pogana lani u jesen boravilo je u Grebaštici, i tako se počelo radati prijateljstvo. Ubrzo su Grebašćani posjetili Pogan, utanačene su zajedničke točke povezivanja u nastupajućem razdoblju. Dana 21. rujna potpisana je Povelju o prijateljskoj suradnji između mjesta Grebaštica (Republika Hrvatska) i mjesta Pogan (Republika Mađarska). U njoj stoji kako će obje strane promicati i podržavati prijateljske odnose i suradnju na polju gospodarstva, turizma, kulture i športa. Radi učvršćivanja i razvoja suradnje, ta mjesta poduzimat će i podupirati aktivnosti: razmjenu izaslanstava gospodarskih, turističkih, kulturnih i športskih ustanova, razmjenu kulturnih i športskih udruga sudjelovanjem na kulturnim i športskim priredbama, razvijanje i promicanje zajedničkih interesa u turističkoj djelatnosti i kulturi, njegovanjem izvornih vrijednosti kulturnog nasljeđa i identiteta,

poštivati slobodu povezivanja i održavanja uzajamnih odnosa.

Povelju su u ime HDS-a potpisali predsjednik Mišo Hepp, u ime sela Pogana načelnica Aga Dragovac, a u ime mjesta Grebaštice predsjednik Mjesnog odbora Mario Banovac. Nakon svečanog potpisivanja povelje kojem je u dvorani mjesne škole sudjelovao velik broj mještana, među njima i konzul gerant Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj. U dvorištu škole slijedilo je sađenje drveta prijateljstva. Sadnicu masline, koju su Grebašćani donijeli u Pogan kao simbol dugog trajanja sklopljenog prijateljstva, Pogančani su brižno zasadili i čuvat će je od hladnih i snjegovitih zima.

Grebaštica

Slikovito naselje, udaljeno 15 km od Šibenika, smjestilo se neposredno uz Jadransku magistralu, u dubokom zaljevu poluotoka Oštrice. Grebaštica se spominje još davne 1298. godine kao Grebac. U rimsko doba ovdje je bilo naselje, čemu svjedoče ostaci građevina te kameni pokrivač rimskog sarkofaga pronađen na mjesnom groblju pokraj crkve Sv. Petra i Marije. U blizini poluotoka Oštrice pronađeni su i ostaci kapelice Sv. Duha iz 1669. godine. No, najimpozantniji povijesni spomenik ovoga kraja svakako je odlično sačuvani obrambeni zid s puškaricama, izgrađen 1497. godine. Visine 6–9 m,

širine 60–80 cm, zid pregrađuje čitav poluotok, a svrha mu je bila štititi stanovnike od Turaka. Danas, premda većina stanovnika radi u šibenskoj privredi, tradicionalni poslovi maslinarstva i stočarstva ostali su očuvani. Gospodarstvu Grebaštica zasigurno moramo pridodati i turizam, koji iz godine u godinu svojom kakvoćom zavrđuje sve veću pozornost posjetitelja. Jer, smještena u dubokoj uvali s kristalno čistim morem, Grebaštica je izvrsno mjesto tihog odmora. Uz magistralnu cestu nalaze se restauracije s dalmatinskim specijalitetima, a smještaj je gostima osiguran u komfornim obiteljskim kućama, privatnim sobama, apartmanima te autokampovima.

Branka Pavić Blažetin

Kupusni dan u Poganu

I ove je godine priređen Kupusni dan u Poganu. Seosku priredbu već niz godina organiziraju Mjesna samouprava i dvije manjinske samouprave, hrvatska i njemačka.

Unatoč pro hladnu vremenu, u naselju se okupilo mnoštvo gostiju. Program je započeo 14 sati s raznim natjecanjima za mladež i odrasle. U zgradi mjesne škole u 15 sati otvorena je izložba društva Kaptar, a u pola pet svečano je otvoren program. U svome pozdravnom govoru načelnica sela Janja Dragovac pozdravila je sve nazočne i pripočela rezultate raznih natječaja. Kao što smo saznali, selo Pogan je na natječaju dobilo mali autobus kojim će moći riješiti svakakav prijevoz. Doznali smo i to da samouprava radi i na sljedećem natječaju kako bi dobila novčanu potporu za izgradnju kulturnog središta. Nakon pozdravnih riječi djelatne načelnice, u bogatome kulturnom programu nastupile su razne njemačke skupine i poznati mađarski folklorni ansambl Mecsek iz Pečuha. Nakon virtuosnih mladih plesača djeca su mogla uživati u predstavi kazališta Levendula. Nakon veseloga dječjeg komada, u

hrvatskom dijelu programa nastupio je KUD Tanac s bošnjačkim i santovačkim plesovima. Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe iz Pečuha izveo je na pozornici pjesme iz Podravine i Baranje, a KUD Ladislava Matuška iz Kukinja predstavio je Bošnjačke igre iz okolice Pečuha. Nakon večere slijedio je bal uz glazbu udvarskog sastava Badel.

Renata Božanović

Intervju

S tamburicom ponovno do svojih korijena

U Sumartonu je 2004. godine osnovan tamburaški orkestar pod vodstvom učitelja glazbene umjetnosti Žolta Trojka. Tijekom četiri godine pod njegovim rukama izrasli su novi tamburaši, u Sumartonu već 43 osobe uče tamburicu, podučava tamburaše i u Kaniži i Keresturu.

Žolt Trojko, rođen u sumartonskom hrvatskoj obitelji, već kao dijete upijao je u sebe narodnu glazbu od svog strica. Pohađao je osnovnu glazbenu školu, a nakon mature upisao se na sambotelsku Pedagošku visoku školu, na struku glazbene umjetnosti i religijske glazbe. Svirao je trubu, glasovir i orgulje. Sada radi u osnovnoj školi u Sumartonu i Serdahelu te podučava tamburašku glazbu na raznim mjestima u Pomurju. Premda gotovo sve razumije na hrvatskome, izražava se teže, stoga smo razgovarali na mađarskom jeziku.

Razgovor vodila: Bernadeta Blažetin

Tvoja se obitelj odselila u grad kada si postao osnovnoškolac, i sve do mature pohađao si mađarsku školu. Ipak veza s hrvatskom narodnom glazbom ostala ti je i podosta razumiješ hrvatski. Kako da se nisi udaljio od svega toga?

– Od 1981. do 1993. živjeli smo u Kaniži. Trebam reći da je to za mene bilo reško razdoblje, nisam volio u gradu, jedva sam čekao vikend da dođemo u Sumarton. Tata mi je svirao u sastavu na svadbama i zabavama, ja sam ga često pratio. Privlačila su me glazbala. Kadšto sam se zatvarao u garažu, gdje su bila i glazbala, pa ih redom isprobavao. Ljubav prema trubi dobio sam od strica kada sam ga čuo svirati. Mislio sam da to moram i ja naučiti, zato sam u glazbenoj školi izabrao trubu. Premda hrvatski jezik nisam učio u školi, moji su roditelji međusobno uvijek govorili hrvatski, pa sam mnogo „pokupio“ od njih, pokušavam usavršiti znanje materinskoga jezika jer mi to nedostaje, no za učenje imam vrlo malo vremena.

Jesu li znali u Kaniži da si Hrvat?

– Naravno, katkad su me i zezali nadimkom Krabot, ali me to nije smetalo, uvijek sam se smatrao Hrvatom iako jezik nisam govorio dobro.

Svirao si trubu, glasovir, orgulje. Kada si se povezo s tamburicom?

– Nakon visoke škole zaposlio sam se u Sumartonu kao voditelj kulturnoga doma, tada smo već tu živjeli. Počeo sam voditi zbor i više puta su spomenuli da bi dobro bilo početi s tamburicom. Zatim sam dobio mjesto u mjesnoj školi, gdje sam našao dvije tamburice. Još sam za vrijeme srednje škole počeo učiti gitaru na samouki način, pa sam neku vezu imao sa žičanim instrumentom, jest da je tamburica drukčije podešena, ali sam znao kako se njome treba koristiti, pa tehnoloških teškoća nije bilo, i odlučio sam pokušati. Kulturno društvo i samouprava kupili su glazbala, iz Starina smo dobili pomoć od Tibora Kedveša, nekoliko puta je došao da nas uvede u sviranje tamburice, i tako smo krenuli. To je bilo 2004. g. Tada je osnovan tamburaški sastav. Prvo nas je bilo šestorica, a zatim se broj povećao na deset. Imali smo i brača i bas-prim i bajs i bisernice.

Ti si na taj način zavolio tamburašku glazbu?

– Da, moglo bi se reći, jer prije sam se više bavio trubom i glasovinom. Tamburica me je privlačila zato što takvog orkestra nema u okolici, puhača ima mnogo u našim gradovima, ali tamburaški orkestar u Pomurju nešto je jedinstveno. Sviđa mi se njezin glas, vrlo se dobro može svirati u zajednici, u društvu, to nije glazbalo za pojedinačno sviranje, to je

glazbalo družine, družine koja je usklađena, u čijem orkestru svirači treba da dišu zajedno. Tamburica ima snagu spajanja osoba u zajednicu. Što je više tamburaša, glazba je sve ljepša.

Koliko se baviš tamburicom?

– Još uvijek podosta vježbam, tjedno više puta ju treba uzeti u ruke, treba žice krotiti. Pjesmama treba napisati aranžman, za pojedina glazbala treba napisati posebno glasove, jer sastav dobro može svirati samo onda ako je partitura napisana za pojedina glazbala. Danas već imam računalni program koji to može urediti, na njemu radim. U početku je bilo teško jer tu tehniku još nisam imao, ali u međuvremenu sam diplomirao i na struci informatike, pa mi je to mnogo pomoglo. Na računalu mogu čuti bilo koliko glasova zajedno, ali na glasoviru to se nije moglo.

Kako se može postati dobar tamburaš?

– Treba slušati vrlo mnogo tamburaške glazbe, od dobrih svirača, treba započeti od osnove, treba naučiti čitati note. Vjerujem da je to temelj svakog sviranja, nakon toga može se svirati i po sluhu.

Koliko svirača podučavaš?

– U školi ima 23 djece. Oni imaju tjedno po jedan sat sviranja tamburice, u prvom razredu se uči teorija, u drugom pokušamo djecu prilagoditi glazbalu, a u trećem već svirati kraće pjesmice. Dok u nižim razredima još ne možemo pokazati velike stvari jer su dječje ruke slabe, u višim razredima se naglo razvijaju. U Sumartonu djeca uče u okviru kružoka. Tamburaše „Kajkavske ruže“ čine učenici viših razreda i srednjoškolaca, oni su izrasli iz škole, to je prvi naraštaj podmlatka. Sveukupno u Sumartonu ima 43 tamburaša. Lani me je prosila kaniška Hrvatska manjinska samouprava da počnem raditi s djecom tamošnjih Hrvata, pa sada nastavljamo. Tamo su djeca koja su pohađala glazbenu školu, zato je nešto lakše raditi s njima; zatim u Keresturu, no tamo ide nešto sporije jer ima učenika raznih naraštaja, od osnovnoškolaca do umirovljenika.

Prvi sastav pomurskih tamburaša jesu „Sumartonski lepi dečki“. Po mom sudu, za četiri godine jako su se razvili, no stručnost ja ne mogu prosuditi. Koliko si zadovoljan sastavom?

– Mislim da su „Lepi dečki“ postigli takvu razinu da bi se baš sada moglo raditi na nijansama, usavršiti skupno sviranje, proraditi na dinamičima, na iskazivanju pjesama. Dosada naučene pjesme, koje iziskuju veće tehničko znanje, trebalo bi opet uzeti i izraditi ih savršenije, npr. da zadovolje snimanje. Na repertoaru imamo 50–60 napjeva.

Jesi li se mijenjao otkada sviraš tamburicu?

Koliko utječe tamburaška glazba na nacionalnu svijest kod tebe ili kod tvojih svirača, učenika?

– Mislim da utječe jako ako tko počne svirati tamburicu, koja je narodno glazbalo Hrvata, na kojem najljepše zvuče hrvatske pjesme, taj čovjek i nehotice se mora upoznati s hrvatskom glazbenom kulturom, naučiti tekstove pjesama. Otkada sviram tamburicu, počeo sam učiti hrvatski jezik u okviru tečaja. Djecu više zanima jezik jer ih zanima što pjevaju. Kroz pjesme nauče mnoge riječi. Znatno više prate hrvatski radio, hrvatske web stranice dok traže nove pjesme. Ja sam isto tako, ako ne slušam ozbiljnu glazbu, onda ću sigurno tamburašku. Preko tamburice više smo povezani s matičnom domovinom, često nastupamo u Hrvatskoj, te veze nas učvršćuju u nacionalnoj svijesti.

Koliko je pridonijela tamburaška glazba oblikovanju hrvatske zajednice u Sumartonu?

– U tome je uvelike pomoglo kulturno-umjetničko društvo čiji su članovi i tamburaši, no čini mi se da su Sumartinci ponosni na svoj tamburaški orkestar, vrlo rado slušaju tamburašku glazbu. Sve je veći odaziv na priredbu „Vino i tambure“, a najveći je uspjeh kada mi se roditelji, bake i djedovi približe i kažu da naučim i njihovu djecu ili unuke svirati. Popularnost glazbe među djecom dokazuje i to da u školi svi žele učiti tamburicu, a ne frulu. Vrlo mnogo pomaže samouprava, kulturno društvo, to je veliko društvo i ja u tome želim pomoći, da ta hrvatska narodna glazba opstane.

Nekad si rekao da bi volio imati toliko tamburaša koliko ih imaju Koljnofci. Sumarton je mnogo manje selo, pa ako gledamo po postotku, možda si i uspio.

– Ne znam, ali je sigurno da nastojim na tome raditi. Mislim da svako dijete može naučiti svirati, samo mu treba pokazati, treba ga nečim motivirati i treba navrijeme početi. Kod nas u selu pojam je biti član tamburaškog orkestra, što dokazuje da ljudi cijene naš rad. Želio bih to nastaviti.

Kao glazbenik ili učitelj glazbene umjetnosti možeš u takvom selu ostvariti svoje snove?

– Dok ima djece, dotle mogu. Nikada nisam imao goleme snove, sretan sam ako koga mogu pridobiti za sviranje.

Smatram da si ti, naravno sa sviračima, popularizirao tamburašku glazbu u Pomurju. Mislim da je to velik uspjeh. Što bi još želio postići?

– Već duže vrijeme planiram izdavanje jedne cedejke jer za to pitaju mnogi koji nas vole slušati. Volio bih da to bude cedejka naših hrvatskih pomurskih pjesama.

Križevi i ruže na hrvatskom i mađarskom jeziku

Pavao Petričević: Križevi i ruže / Keresztek és rózsák

U organizaciji Matice hrvatske Pečuh i Hrvatskoga kluba „August Šenoa“ te uz potporu Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu i Zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, 30. rujna u narečenome klubu predstavljen je u hrvatskom i mađarskom izdanju roman „Križevi i ruže“ autora Pavla Petričevića. U predstavljanju su uz autora sudjelovali predsjednik pečuskog Ogranka Matice hrvatske Stjepan Blažetin, urednica knjige Anica Bilić, znanstvena suradnica HAZU Ksenija Petričić, koja je interpretirala odabrane ulomke, i „Slavonski tamburaši“ Marka Petričevića. Roman „Križevi i ruže“ slojevita je i bogato strukturirana priča o slavonskom životu, patnji i ljubavi slavonskog čovjeka smještena u prva desetljeća 20. stoljeća. Doživio je već svoja dva hrvatska izdanja, a ovo je bila prigoda da pronade svoj put i do mađarskih čitatelja. Na tribini su, uz predstavnike kulturnih i obrazovnih hrvatskih manjinskih ustanova, bili i predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, a u ime Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu promociji je nazočila Katja Bakija, konzulica za kulturu, obrazovanje i znanost.

Pavao Petričević rođen je 24. kolovoza 1952. godine u Starim Mikanovcima, potječe iz stare šokačke mikanovačke obitelji. Osnovnu školu završava u rodnom selu, gimnaziju u Vinkovcima, a diplomira na Prirodoslovno-

-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Danas je profesor matematike u Gimnaziji Matije Antuna Reljkovića u Vinkovcima, a živi s obitelji u Starim Mikanovcima. Aktivno je sudjelovao u radu mikanovačkoga KUD-a «Šokadija», osnivač je Dramsko-literarno-recitatorskoga društva «Klasje», okušao se u režiranju dramskih djela iz pučke književnosti.

Roman «Križevi i ruže» prvo je djelo kojim se književnom svijetu predstavlja kao pisac pružajući na tristotinjak stranica napetu šokačku priču o ljubavi, radu i životu u Mikanovcima iz prvih desetljeća XX. stoljeća.

U studiji koju u hrvatskom izdanju donosi Anica Bilić pod naslovom „Križevi i ruže Pave Petričevića“, ona između ostaloga piše: u dvadeset i četiri poglavlja romana s točnim preciziranjem vremena i radnje kronološki razvijana fabula od 1. lipnja 1919. do 28. svibnja 1928. donosi na tristotinjak stranica uzbudljivu priču o životu u Mikanovcima, slavonskom, šokačkom selu vinkovačke okoline. Romanom se Pavo Petričević uključio u baštinsku literaturu slavonske provenijencije i uvrstio u pripovjedačku struju Josipa i Ivana Kozarca, pokazavši kako šokačka problematika i slavonska tematika nisu iscrpljene, već su i danas nepresušno vrelo suvremenih pisaca. Roman je značajan i u jezičnom smislu. Naime, romanopisac gotovo fonografski bilježi mikanovački govor diferencirajući likove mjesnim govorom te donoseći presjek i susret različitih idioma uvjetovanih migracijama stanovništva ili udajom, snaše su primjerice donosile mjesni govor svojega sela u Mikanovce, kao što je to bjelodano u Marinu govoru iz Kotrine. Rekonstrukcijom govornoga stanja jezične prošlosti Mikanovaca roman dobiva posebnu i vrijednu značajku premda je u naraciji zadržan suvremeni jezični standard. Valja istaknuti vrijednost u bilježenju štokavskoga dijalekta i mjesnoga govora jer tako se možemo oduprijeti globalizaciji, a istovremeno opasnost prevelike razmrvljenosti i ujednačavanja svega svesti na razumnu mjeru, što će rezultirati zlatnom sredinom u vremenu kada je tradicijska kultura postala manifestacijskom, a traganje suvremenoga senzibiliteta za identitetom preko vraćanja iskonu i prvobitnom ne jenjava ni početkom 21. stoljeća. (bpb)

HARKANJ – U tamošnjemu dječjem vrtiću od ove godine ima zanimanja i na hrvatskom jeziku koja vodi Žuža Gregeš. Od listopada hrvatsku skupinu pohađa dvanaest učenika, a njihovo obučavanje pomaže harkanjska osnovna škola na čijem je čelu ravnatelj Tamás Horváth. Naime u školi se već više od jednog desetljeća odvija i nastava hrvatskoga kao materinskoga jezika. Djeca u vrtiću zanimanja na hrvatskom jeziku imaju svakoga ponedjeljka.

MOHAČ – Na Vadi, u tamošnjoj osnovnoj školi, 11. listopada proslavljena je 50. obljetnica izgradnje i postojanja škole u kojoj se u njezinoj prošlosti predavao i hrvatski. Danas, nažalost, toga nema, ali je nastavnica Marija Kablar ovih dana skupila grupicu učenika koji uče hrvatski jezik u obliku kružoka. Na svečanosti obilježavanja postojanja škole na simbolično drvo pedagoga stavljene su pločice s imenima onih koji su dio svoga pedagoškog vijeka proveli među zidovima ove ustanove i ostali u njoj barem svojih pet radnih godina (hrvatski jezik su predavali Katica Kasapović i Marija Kablar). Priređena je i prigodna izložba, te održan svečani program u sklopu kojega je nastupila i školska skupina „Vada“ koju vodi Katica Szabó Hoffman.

HARKANJ – Tradicionalni Hrvatski dan u Harkanju i ove se godine održava 7. studenog u organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave. Kako najavljuju organizatori, očekuju se gosti iz prijateljskog naselja Pušća, KUD Pušće. Izaslanstvo iz Pušća imat će tom prigodom i razgovore s poglavarstvom grada Harkanja o mogućim budućim vidovima suradnje. Uz Pušćane Hrvati iz Harkanja na svoju priredbu očekuju KUD Ladislava Matuška iz Kulinja, KUD Martinci iz Martinaca, a nastupit će i domaćini, Mješoviti pjevački zbor harkanjskih Hrvata, te Plesna skupina harkanjske osnovne škole, koju vodi Gabika Szencsei.

Trenutak za pjesmu

Franjo Marković

**U boj!
(ulomak)**

U boj, u boj, mač iz toka,
braćo,
nek Turčin zna kako mre mo mi!
Grad naš već gori,
stiže već do nas žar.
Rik Turski ori,
strašan je njihov jar.
Ko požar taj grudi naše plamte,
utiša rik mača naših zvek.
Ko bratac brata
Zrinskog poljub'te svi!
Za mnom na vrata,
vjerni junaci vi!

Metodičko usavršavanje za hrvatske učitelje

Suradnja bajske Visoke škole sa sveučilištima u Hrvatskoj, s fakultetima u Osijeku i Splitu, posljednjih je godina uokvirena i ugovorima o suradnji, koja se ostvaruje kroza zajedničke programe i razmjenu studenata. Jedan od vidova suradnje jest i županijsko usavršavanje hrvatskih pedagoga, na koji se pozivaju gostujući predavači.

Pošto je lani upriličeno usavršavanje za hrvatske pedagoge pozivanjem predavača iz Splita, Odjel za hrvatski jezik Instituta za manjinske i strane jezike Visoke škole Józsefa Eötvösa u Baji od 9. do 11. listopada ove godine organizirao je metodičko usavršavanje za učitelje koji predaju ili žele predavati u nižim razredima osnovne škole, i sve one pedagoge koji u osnovnoj školi predaju ili će predavati metodiku nastave glazbenog odgoja, matematike, prirode i društva, tjelesnog i likovnog odgoja. Budući da su za to usavršavanje dobili odgovarajuća sredstva putem natječaja od Ministarstva obrazovanja, usavršavanje u trajanju od 40 sati za sve sudionike je besplatno, a o tome će svi oni dobiti i potvrdu.

Kako nam reče voditelj Odjela za hrvatski jezik, profesor Živko Gorjanac, pozivu se odazvalo 13 sudionika, šest učiteljica iz Dušnoka, Kačmara, Santova i Kemlje, te pet

studenata hrvatskog učiteljskog smjera, dakle budućih učitelja. Sudjelovali su još lektorica hrvatskoga jezika u Baji Iva Bezinović te profesor dr. Živko Gorjanac, voditelj Odjela za hrvatski jezik.

Cjelodnevna predavanja i vježbe držali su predavači s Pedagoškog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. U četvrtak su uvodna predavanja i radionice održali mr. sc. Mara Šumanović, viša predavačica, i Dražen Rastovski, predavač, na temu *Uvodno predavanje o metodici te Tjelesna i zdravstvena kultura u osnovnoj školi*. Usavršavanje je u petak nastavljeno predavanjima i radionicama koje su na temu *Suvremena umjetnost u nastavi likovne kulture* vodili Jelena Kovačević, asistentica, i Goran Kujundić, asistent, a u subotu Jasna Šulentić Begić, asistentica, održala je predavanja i radionice na temu *Suvremeno planiranje i programiranje u nastavi glazbene kulture*.

Kako saznajemo, usavršavanje će se nastaviti, od 6. do 8. studenog ove godine, a svi sudionici dobit će potvrdu o pohađanju usavršavanja. Predviđeno je da se za osam sudionika osigura mogućnost hospitiranja i možebitno drugih vidova usavršavanja u osnovnim školama u okolici Osijeka.

S. B.

BAJA – U utorak, 7. listopada, održana je redovita sjednica Hrvatske manjinske samouprave grada Baje, na kojoj su, osim drugog, razmotrene pristigle molbe na raspisani natječaj za podupiranje obrazovnih, kulturnih i umjetničkih programa, koji je bio otvoren do 30. rujna ove godine. Kako nas je obavijestio predsjednik Hrvatske samouprave Šandor Pančić, pristigle su dvije molbe dviju odgojno-obrazovnih ustanova u kojima se odvija odgoj i obrazovanje na hrvatskom jeziku. Tom je prigodom vijeće poduprlo oba natječaja, dodijelivši općeprosvjetnim središtima na Gornjaku i Dolnjaku po 200 tisuća forinti. Potpora je dodijeljena školama za nabavu udžbenika i knjiga na hrvatskom jeziku. Vrtiću na Dolnjaku dodijeljena je potpora za organiziranje narodnosnog susreta, a vrtiću na Gornjaku za nabavu raznih odgojnih pomagala. Osim toga prihvaćen je i prijedlog okvirnog ugovora o suradnji s Visokom učiteljskom školom Józsefa Eötvösa u Baji, a vijeće je opunomoćilo predsjednika da u ime Hrvatske manjinske samouprave potpiše ugovor.

ZAGREB – Kako je najavljeno u pečuškom gradskom poglavarstvu, 23. listopada izaslanstvo grada Pečuha putuje u glavni grad Republike Hrvatske kako bi poglavarstva dvaju gradova potpisala sporazum o suradnji. Između ostaloga, u nastupajućem razdoblju planira se obostrana razmjena izložaba, suradnja između muzeja, razvoj kazališnih veza i razmjena kazališnih gostovanja, u što se uključuje i pečuško Hrvatsko kazalište.

KOLOČEP – Europski pokret „Hrvatska” nevladina je udruga čiji je cilj promicanje europske ideje u Hrvatskoj, predstavljanje kulturne i nacionalne baštine Hrvatske u Europi, informiranje građana o tijeku europskog ujedinjenja, razvijanje osjećaja pripadnosti Europi te razvitak kulture razumijevanja, snošljivosti i dijaloga s drugim europskim narodima i državama. U sklopu Europskog pokreta djeluje i „Otok znanja”, neprofitna ustanova čija je svrha osmisliti i provesti model društva znanja na izoliranome mjestu kao što je otok Koločep, jedan od najmanjih i najljepših naseljenih hrvatskih i europskih otoka. Praktična se djelatnost ustanove „Otok znanja” ogleda u organizaciji raznoraznih predavanja, seminara te obrazovnih i istraživačkih radionica koje imaju za svrhu promicanje ideja društva znanja. Ovogodišnje radionice na Koločepu održavaju se u listopadu, a u tematskome krugu naslova Lokalna samouprava, koji se održao od 17. do 19. listopada, jedan je od predavača bio i Ivica Đurok, predsjednik pečuške Hrvatske samouprave.

Autohtoni hrvatski suvenir

Hrvatski klub Augusta Šenoe i Hrvatska kulturna udruga Augusta Šenoe, u suradnji s Generalnim konzulatom Republike Hrvatske u Pečuhu, organizirali su otvorenje zanimljive izložbe pod naslovom Autohtoni hrvatski suvenir, i to 3. listopada. Izložbu je prigodnim riječima otvorila Vesna Njikoš Pečkaj, konzulgerant Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu. Otvaranju su sudjelovale i autorice izložbe Sanja Še balj, Dubravka Milinković i Mira Torini. Izložba je bila prodajnog karaktera. Prekrasni predmeti Dubravke Milinković od keramike pobudili su zanimanje posjetitelja kao i šalovi te tkanja Sanje Še balj koje izrađuje na tkalačkome stanu, a ništa manje zanimljivi nisu bili ni radovi od drveta, drveta masline i rogača, oslikani jedinstveni predmeti od drveta Mire Torini. Sve tri umjetnice već su imale nekoliko zajedničkih nastupa, tako na skupnim hand made festivalima u Puli, Rijeci, Opatiji, Varaždinu, Čakovcu, Šibeniku i Zagrebu, a ovoga puta i međunarodno predstavljanje u Pečuhu.

bpb

Bogatstvo...

Hižni par Berzlanović
iz Hrvatskoga Židana – 1935.
ljetno

Petnaesta obljetnica židanskoga zbora Peruška Marija

Jačkarni festival za rođendan

Jubilarna „Peruška Marija”

Na hvalodavanje u crikvu su najprlje pozvali kotrigi mišanoga pjevačkoga zbora Peruška Marija u Hrvatski Židan sve goste 4. oktobra, subotu, otpodne u 15 uri, a potom pak na kulturni program u mjesni dom kulture. Kad smo bolje pogledali njevu pozivnicu, mogli smo konstatirati da rođendanska fešta bit će još jedna maratonska priredba, odnosno pravi pjevački festival s onimi tovaruši s kimi su svakako povezani Židanci. Štefan Krizmanić, kot načelnik Hrvatskoga Židana, a i kot jubilar, jačkar zbora, je pozdravio mnoštvo ljudi, med njimi predsjednika Hrvatske državne samouprave Miša Heppa kot i Mariju Pilšić, predsjednicu Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj. Kako je Mišo Hepp rekao, toga dana je bio nazoči na Undi na županijskom Hrvatskom

danu, u Prisiki na trgadbenoj povorki, otud mu je put peljao u Hrvatski Židan, a lako bi mogao i u Petrovo Selo, a sve to zlamenuje da ova regija jako aktivno doživi i ovu jesen. Slavljenikom je uz to čestitao ter prikdao veliku košaru kitic, pozivajući je nadalje na marljivo djelovanje. Iako je zbor Peruška Marija utemeljen 1993. ljeta, jačkarna tradicija i prlje je živila u ovom naselju, no ovput svisno su si za cilj zeli člani da će očuvati tradicije, jezik i da se skupavežu. Na repertoaru im stoju prvenstveno narodne, crikvene i druge svitske jačke. Mnogo puti su nastupali u Austriji, Hrvatskoj i u svi naši gradišćanski seli, pod peljanjem Eve Štefanić-Szerdahelyi, ka je s odlaskom od mjesne škole zbogomdala i zboru. Trenutačno je zborovodja sambotelskim „Djurdjicam”. Tešku zadaću diri-

„Čakavci” su tortom čestitali jačkarom

gentice je lani prikzela Žuža Horvat ka je i mjesna kantorica. Prijateljske veze imaju s pjevačkim zborom u Pićanu i sa zborom „Attila József” u Győrszentivánu. Zbor trenutačno broji dvadeset članov i još svenek čeka sve one ki bi imali volju jačiti, i ki bi htili svoje vrime sadržajno potrošiti u raspoloženom društvu. U programu su redom nastupali kuruši, prvenstveno iz okolice, tako petroviske Ljubičice, Danica iz Bike, hrvatski jačkari i jačkarice iz Čeprega. Tamburaši iz Unde su ovput donesli u Hrvatski Židan i svoje prijatelje iz slavonskoga Cerića, tako je prilikom svetačnoga programa jednako rado primljen i pjevački zbor Credo. Nimški zbor iz Kőszegfalve takaj je došao čestitati, kot i „Djurdjice” iz Sambotela. Kiseška „Zora” je ovput predstavila i svoju novu pratež mnogobrojnoj publiku. „Židanski bečari”, ki kljetu slavu 20. obljetnicu postojanja, naravno, su vijencem pjesam čestitali svojim kolegam i kolegicam u jački. Hrvatsko kulturno društvo Čakavci za plesom iz Baranje je gratuliralo uz tortu i kiticu kot i sambotelski jačkari kuruša Sv. Cecilije. Na kraju, blizu troumnoga festivala su konačno dospili na pozornicu i toga dana pažnjom okruženi jačkari. Štefan Krizmanić, kot moderator programa, je zahvalio malim darom svim onim ki su ljeta dugo pomagali djelovanje ovoga društva, uz ostalo starim članom zbora, ter bivšoj peljačici Evi Štefanić-Szerdahelyi, Štefanu Dumoviću, a i Miši Heppu. Pri kraju vijenca gradišćanskih jačak burnim aplauzom je pračena židanska himna, napisana od Joška Weidingerera. A refren nije moguće izostaviti jer u tom duhu se je odvijalo otpodnevno slavlje svim nam na najveće zadovoljstvo: „Oj, Židan, ti naše selo malo, dom si nam jur već stoljeća dao, nam si život, nam si san, naše selo, naš Židan. Bog te čuva svaki dan, naše selo, naš Židan!”

-Tiho-

„Ki ima u svojoj duši muzike glas, ta i drugoga jačenje, drugoga govor čuje za već lipšega“

O 15-ljetnom zborovnom jačenju u Hrvatskom Židanu člani Peruške Marije

Zita Horvat – Najprije smo 1991. ljeta si za misao zeli da ćemo si sačuvati hrvatske tradicije i običaje ter da ćemo osnovati jedno jačkarno društvo. Jur smo jačili u pjevačkom zboru u osnovnoj školi i ovo nismo na krajstavili ni potom, nek smo si za našu dužnost zeli da ćemo opet skupa jačiti. Ovako smo krenuli na put i, evo, sad smo ovde. Na repertoaru imamo narodne, hrvatske jačke i stare hrvatske, ča su nekad naši stari u selu jačili, a isto tako i popularne melodije iz naše stare hrvatske domovine i mađarske jačke, ali 90% tih jačak, morem reći, je na hrvatskom jeziku. Bolje bi bilo već mužev imati u zboru, aš su za glas jako dobri. Sve skupa imamo oko 20 članov, od 20 do 68 ljet starosti, svi su od sela i u različitoj profesiji djeladu. Svi rado dojdemo na probe, priredbe aš s tim meru se od svakidašnjega žitka vanpojdemo. Uz to je lipo i u svitu ča viditi, i druge upoznati, i pak tako se združimo i s drugimi zbori. Petnaest ljet je jedna takova stepenica va našem žitku da morebit za trideset ljet već ovde neće biti nikogar ki bi se zeo za kulturu i za gajenje jezika, a naša najveća nagrada je da to danas još moremo učiniti. Kako i pjesnik kaže „ki ima u svojoj duši muzike glas, ta i drugoga jačenje, drugoga govor čuje za već lipšega“.

Žužana Horvat, zborovodja: – Kakove poteškoće ima jedna mati ali jedan otac kad ima 15-ljetno dite, tako slično morebit i u jednom zboru. Sve se more godati, ali to dite ostane u obitelji. Mislim, i mi smo isto tako, i vjerujem da u lipoj budućnosti skupa ćemo moć živiti. Ja sam jur i onda bila član kad još nije bilo zbora, jer u misli i u srcu je svakomu jedna pjesma ku bi rado pjevao s drugim skupa. Za tradiciju bi to znala reći, kako velimo, da ta je dobar kršćan komu su i nukići kršćani. Ako su naši stari rado pjevali, a i njevi nukići, to smo mi, i svi skupa pjevamo, onda mi to još već moramo rado imati. Najlipše se gluši pjesma od „Peruške Marije“ ka se iz srca pjeva, Majki Božjoj Peruškoj, aš ja mislim da crikvene jačke bolje nam pašu. Pri probi se ne pjeva samo, i dogovara se, ča je bilo va prošlosti i ča će biti u budućnosti. Najvolim kiticu ružu ako je bijela, oto je još lipše, moremo i tako reći, ruža ima i trnule, a med trnulami su ruže lipe. Tako je i med

nami, i ako se ča goda, je li to dobroga ili ne dobroga, najlipše je kad se more Bogu na hvalu i diku, a ljudem, publiku na volju i radost pjevati.

Etuška Aranji-Horvat – Meni je ovo veselje i radost, ja sam rado med mladimi, dvadeset ljet sam djelala va jaslica ter jako dicu rado imam. U Hrvatsko-srpskoj gimnaziji u Budimpešti sam jur jačila u zboru, meni je ovo sve. Petnaest ljet dugo jačim, jako rado idem i na probe i na nastupe, to mi ništ' nije teško, ni trud. Jako rado i putujem s ovim društvom, bar kako daleko, bar kako dugo. *Rozmarin zeleni*, to je meni najlipša jačka, pak što smo si u gimnaziji naučili *Slušaj, mati, ove riči moje*. Kad človik hrvatski glas čuje ali muziku, onda mu se i srce i tijelo drugačkije špera. Danas su nam čuda jačkari došli, i mi smo jako oduševljeni, i od srca od veselja ćemo gori pojti na binu, potom pak na večeru i nadalje ćemo jačiti dokljev moremo, dokljev živimo.

Štefan Krizmanić, načelnik Hrvatskoga Židana – Prije petnaest ljet se je utemeljio zbor Peruška Marija, ali to ne znači da u našem selu nije bilo i prije zbora. Mislim da je dužnost svakomu društvu prvenstveno sve svoje održati. Kod nas su sva društva jednaka, plesačko, kazališno, tamburaško još i rok-bend Mlada generacija u tom smislu da su potrebni selu u održavanju identiteta, kulture i hrvatskoga jezika. Svakomu društvu manjinska ili seoska samouprava pokušava dati sve uvjete za neprekidno djelovanje. Imaju mjesto za probe, mogućnost za turneje i kroz naticanj. Kot načelniku mislim da mi nije dužnost biti član društva, samo se ja dobro šperam u ovom zboru. Rado pjevam, meni je to i život. Kad sam u nekom mađarskom društvu, i onda mi se zgoda da si zajačim ako se more, ako se dopusti. Išćemo si pute, kako produžiti hrvatski žitak u našem selu, teže je da zato nije recepta. Svenek imamo neke nove plane pak ćemo viditi kako će nam se ugodati. Sad je naš zbor u pubertetu, sad će se doznati, je li će doživiti i već ljet u ovom djelovanju ali će se morati utemeljiti kadakoč novi pjevački zbor.

Zabilježila: -Tiho-

Tradicionalni Dan manjina u Dunaújvárosu

Kao što je već uobičajeno potkraj rujna, u organizaciji hrvatske i srpske samouprave, odnosno tridesetak godina postojeće Udruge Hrvata i Srba, u Dunaújvárosu je 25. rujna priređen tradicionalni Dan manjina. Večernji bogati i raznoliki gala program prikazan u gradskome Komornom kazalištu i Domu umjetnosti „Béla Bartók“, ispred dupke pune dvorane, kako nam reče dopredsjednik Hrvatske manjinske samouprave Šandor Marković, nakon intoniranja mađarske, hrvatske i srpske državne himne, bio je posvećen pjesmi, glazbi i folkloru.

U prvom dijelu programa puhački sastav izveo je skladbu Bikičko kolo skladatelja Antala Farkasa (rođ. u Santovu) i Kolo igra, tamburica svira, a harmonikaški orkestar splet hrvatskih (dalmatinskih) i srpskih narodnih napjeva i kola.

Dosada u tom gradu nije bilo manjinskih priredaba bez sudjelovanja popularnoga tukuljskog narodnog orkestra „Kolo“ pod ravanjem Ladislava Halasa, koji je i ovoga puta pratio tukuljsku Omladinsku folklornu družinu pri izvođenju hrvatskih, srpskih i mađarskih koreografija.

Medu izvođačima i ovaj put bila je i kazivačica stihova hrvatskih književnika, učenica budimpeštanskog HOŠIG-a Flora Marković koja je (i na mađarskom jeziku, u prijevodu M. Dekića) recitala bunjevačku preljsku pjesmu Blaženke Rudić „Bunjevačke riči“ izvedene na Velikom prelu u Subotici 1992. g.

Zatim su se predstavili gosti iz Republike Srbije, KUD „Srem“ iz zbratimljenoga grada Sremske Mitrovice, izvodeći srpske i mađarske koreografije.

BUDIMPEŠTA – U povodu Dana manjina (18. prosinca) uružit će se Nagrada za manjine, koja se dodjeljuje kao priznanje osobama, udrugama i manjinskim samoupravama za uzoran rad na polju javnog života, školstva, kulture, crkvenog života, znanosti, javnih glasila i gospodarskog samoorganiziranja. U toj kategoriji godišnje se može dati najviše deset nagrada. Nagrada uključuje diplomu, spomen-plaketu, nadalje po osobi ili udruzi/ustanovi svota od milijun forinti. Prijedlozi se uz odgovarajuće obrazloženje mogu predati najkasnije do 30. listopada 2008. Stručnom tajništvu za manjine i nacionalnu politiku Ureda predsjednika Vlade (1055 Budimpešta, Kossuthov trg 4). Prijedlozi se – po mogućnosti – šalju i elektroničnim putem na e-mail adresu Anna.Polgar@meh.gov.hu. Daljnje obavijesti dr. Anna Polgár, tel.: 1/441-3810.

BAJA – Sukladno odluci županijskog vijeća na sjednici od 7. listopada ove godine, Hrvatska samouprava Bačko-kiškunske županije u utorak, 28. listopada ove godine, održat će javno saslušanje koje će se upriličiti u županijskom Domu narodnosti u Baji s početkom u 16 sati. Predsjednik Joso Šibalin izvijestit će o radu i gospodarenju te planovima Županijske hrvatske samouprave. Tom prigodom svi zainteresirani građani birači mogu postaviti pitanja, dati prijedloge i primjedbe na rad hrvatske samouprave.

BUDIMPEŠTA – Suradnja gradova Novog Budima i Trogira ulazi polako u svoju petu godinu. Ona se razvija i obogaćuje iz godine u godinu zahvaljujući Hrvatskoj samoupravi Novoga Budima, na čelu s Anicom Petreš Németh. Tako se izaslanstvo Novoga Budima sprema u Trogir 14. studenoga kako bi sudjelovalo svečanostima obilježavanja Dana grada Trogira.

Tragovima Šokaca od Gradovrha i Tuzle do Bača i okolnih naselja

U povodu 320. obljetnice doselidbe posljednje veće skupine šokačkih Hrvata iz okolice Tuzle u Bač i okolna naselja, od svibnja do studenog ove godine održava se niz manifestacija pod nazivom Tragovi Šokaca od Gradovrha do Bača 1688–2008. Počelo je s okruglim stolom „Migracije kroza stoljeća” i hodočašćem šokačkih Hrvata u Tuzlu 31. svibnja i 1. lipnja, nastavljeno brojnim priredbama diljem šokačkih naselja u zapadnoj Bačkoj, te Tuzli, Vukovaru, Osijeku, Somboru i Baču. Posljednja priredba održana je u subotu, 4. listopada, u Franjevačkom samostanu u Baču gdje je također upriličen okrugli stol na temu „Migracije kroza stoljeća”.

Svečanost je započela šokačkom himnom, koju su izveli članovi kulturno-umjetničkog društva u izvornoj nošnji. Okupljene je u ime domaćina pozdravila predsjednica Organizacijskog odbora ove manifestacije Stanka Čoban, predsjednica HKUPD-a „Mostonga”, koji je pokrenuo ovu važnu manifestaciju.

– Evo, tragom naših predaka, naših Šokaca, stigli smo poslije dugoga putovanja na određite, naš drevni Bač. U njega su naši preci stigli prije 320 godina predvođeni franjevcima i tu našli utočište i svoj novi dom. Sigurno ćemo to prijateljstvo s Tuzlom i našim rođacima nastaviti i prenijeti i na naše potomke, da se to prijateljstvo i rodbinske veze ne ugase – naglasila je uz ostalo Stanka Čoban.

Medu predavačima su bili gosti iz Tuzle, Bača, Subotice, Sombora i Sonte, te predstavnici bačkih šokačkih naselja. Fra Josip Bošnjaković iz Tuzle pročitao je predavanje gvardijana Franjevačkog samostana svetih apostola Petra i Pavla u Tuzli fra Zdravka Anđića na temu „Migracije kroza stoljeća”, o pokretljivosti franjevaca, te njihovu dolasku iz tuzlanskoga predgrađa Soli u Bač i okolna naselja, a fra Josip Špehar, gvardijan bačkoga samostana, izlagao je o povijesti Franjevačkog samostana na temelju obrađene arhivske građe. Glavni urednik Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca Slaven Bačić govorio je na temu Bački Šokci u Leksikonu, Marija Šeremešić iz Sombora o povijesti Bačkog Monoštora, književnik i publicist Tomislav Žigmanov o šokačkim Hrvatima na prijelazu tisućljeća, od 1990. do danas, a Zvonko Tadijan, predsjednik KPZH „Šokadija” iz Sonte o sadašnjem položaju šokačkih Hrvata. Pozivu su se odazvali i bački Hrvati iz Mađarske, predsjednica Bačkog ogranka SHM-a Angela Šokac Marković iz Baje, dopredsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije Stipan Šibalin iz

Kečkemeta, i predsjednik Hrvatske manjinske samouprave iz Santova, jedinog šokačkog naselja u mađarskom dijelu Bačke, Stipan Balatinac.

Poslije okruglog stola, sudionici su pogledali prekrasnu staru franjevačku crkvu, s tragovima romanskog, ranogotičkog i baroknoga stila.

Gradovrški i bački Šokci, u nedjelju, 5. listopada, okupili su se na hodočašću u Baču, hodočasteći Gospi Radosnoj gradovrško-bačkoj. Priređen je i svečani ophod u kojem su sudjelovali predstavnici šokačkih Hrvata iz Bačke, a došla je i skupina tuzlanskih Hrvata predvođena gvardijanom tuzlanskog samostana fra Zdravkom Anđićem, samostanskim vikarom fra Markom Lovrićem, fra Martinom Antunovićem i fra Josipom Bošnjakovićem, koji je dan prije sudjelovao i na okruglom stolu. Velik se broj vjernika okupio i na misnom slavlju u Franjevačkoj crkvi.

Kako reče fra Zdravko Anđić, narod su predvodili franjevci, koji su u Bosni već sedam stoljeća.

– Mi smo ta duhovna snaga koja je uvijek bila uza svoj puk, koja im je davala poticaja da ne odlazi iz svojih krajeva, ali kada je trebalo, i odlazili smo s njima. No uvijek smo se i vraćali – reče fra Zdravko Anđić.

Kako je naglašeno prigodom susreta u Baču, ovaj projekt povezivanja tuzlanskih i bačkih Hrvata-Šokaca nastavit će se i ubuduće, zajedničkim programima i druženjem kako bi se suradnja ojačala. Iduća priredba, ujedno i posljednja u okviru ove manifestacije, održat će se 22. studenog u Sonti.

S. B.

BAČINO – Na Berbenoj zabavi u Bačinu, održanoj u subotu, 4. listopada, nastupila je i skupina hrvatskih učenika nižih i viših razreda mjesne osnovne škole, koja je u prigodnom programu održanom u gostionici „Vinograd” izvela nekoliko hrvatskih pjesama i plesova. Kako nam reče učiteljica Marija Prodan, voditeljica školske folklorne skupine, zbog kiše je izostala svečana povorka ulicama naselja, ali je ostvaren uspješan nastup u svečanom programu.

Plesna skupina nižih i viših razreda mjesne osnovne škole

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fifehaza

Međunarodna godina krumpira

Ujedinjeni narodi proglasili su 2008. godinu *Međunarodnom godinom krumpira*. Proglašena je kako bi se podigla svijest o važnosti ove namirnice i poljoprivrede općenito te da se poveća svijest o gladi u svijetu, siromaštvu i zaštiti prirodnih izvora hrane i vode. Na međunarodnoj je zajednici da osigura dobre uvjete budućim naraštajima kojima će i krumpir biti jedna od najvažnijih prehrambenih namirnica. Krumpir je namirnica koja ima dugu povijest. Prije 8000 godina jeli su ga stanovnici Anda. Španjolci ga donose u Europu u 16. stoljeću i otuda se on širi velikom brzinom, pa je danas 4. namirnica svijeta čija je proizvodnja lani iznosila 320 milijuna tona. Polovica te brojke bila je hrana zemalja u razvoju. Krumpir je zdrava i hranidbeno vrijedna namirnica koja u tim zemljama zaustavlja glad. Čak 85% ove namirnice je jestivo u odnosu na žitarice gdje se postotak jestivosti smanjuje na 50%. Bogat je ugljikohidratima što ga čini bogatim izvorom energije. Sadrži i visok postotak proteina, vitamina C (jedan krumpir srednje veličine našem organizmu osigurava polovicu preporučene količine). Proizvodnja krumpira u zadnjih deset godina porasla je 4,5%, posebno u Aziji i zemljama u razvoju, a smanjila se u Europi.

beta

Berbeni bal

Berbeni iliti grožđe-bal, kako smo ga nekada čitali na pozivnici, tradicionalna je priredba pečuške Hrvatske gimnazije, duga koliko i njezino utemeljenje i djelovanje, domalo 25 godina. Prigoda je to da se proslavi jesen, pударina, da se skupi obitelj i prijatelji,

momci i djevojke oko ubranih plodova zemlje. Prigoda je to za naše učenike za usvajanje tradicije i običaja predaka i, kao takav, Berbeni bal je i sastavni dio njihovih školskih aktivnosti, na kojem je sudjelovanje obvezatno, bar na programu što ga svake godine pripreme učenici 10. razreda. Ove je godine također bilo tako. Školska aula bila je prepuna gimnazijalaca. Oni i njihova razrednica Marta Dervar Gergić uložili su mnogo truda, a pomogli su im i poznati stručnjaci hrvatskog folklora Jozo Szávai i Vesna Velin, kako bi se program odvijao u najvećemu mogućem redu. Roditelji su bili zaduženi za sendviče i kolače, za garderobu i bife, tako da svi oni bivši učenici i radoznalci koji su te večeri navratili u Hrvatsku gimnaziju ne ostanu gladni i žedni uz izvrsnu svirku martinačke „Podravka” koja je potrajala do jednog sata po ponoći.

bpb

Foto: Ákos Kollár

Predstavništvo Koprivničkih Bregov u posjetu Petrovom Selu

ERNESTINOVO – U ponedjeljak, 6. listopada, u 10.30 sati kod prvog stupa trafostanice Ernestinovo, uz prigodnu svečanost, počeli su radovi na izgradnji nadzemnog dalekovoda 2 x 400 kilovolti između TS Ernestinovo i TS Pečuh, dionica TS Ernestinovo – državna granica. Izgradnju nadzemnog dalekovoda dva puta 400 kilovata hrvatska strana financira s 159 milijuna kuna, donosi HINA, što je otprilike 5,5 milijardi forinti. Dalekovod dug 44 kilometra bit će gotov do kraja 2009, kaže izvođač radova Dalekovod. Cijela mreža bit će završena do 2010. godine kada će biti gotov i s mađarske strane posao vrijedan 5 milijardi forinti, odnosno bit će izgrađeno 40 kilometara dalekovoda.

KOLJNOF – Dana 14. listopada održan je forum na kojem je sudjelovao i predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp. Razgovaralo se o temama: aktualna pitanja Hrvata u Mađarskoj; planovi hrvatske zajednice u naselju; mogućnosti dvojezične nastave u mjesnoj osnovnoj školi; dosadašnji rezultati HDS-a.

PETROVO SELO – Hrvatska državna samouprava u tamošnjoj dvojezičnoj osnovnoj školi 15. listopada organizirala je metodičku radionicu za odgajateljice i učitelje hrvatskoga jezika. Nakon uglednog predavanja, za sudionike radionice održan je okrugli stol na temu: unapređenje narodnog školstva i suradnja prosvjetnih ustanova, te način ustrojavanja državnih i regionalnih natjecanja.

PEČUH – U sklopu XVII. Europskog festivala Mađara izvan granica, održanog u Pečuhu i okolnim naseljima od 28. rujna do 11. listopada, na završnom danu u predvorju Medicinskog fakulteta u Pečuhu priređen je gala program „Ples naroda”. Uz mađarske folklorne skupine iz Rumunjske, Vojvodine, Austrije, Slovenije, Hrvatske i Mađarske, na festivalu se predstavio s hrvatskim plesovima KUD Marica iz Salante.

Oglas

Privatna liječnička ordinacija (prirodno liječenje vida) traži dva suradnika ili dvije suradnice. Mjesto obuke: Zagreb. Zaposlenje u Budimpešti od početka 2009. g. Uvjeti: položena matura, znanje hrvatskog, mađarskog i njemačkog (na razini sporazumijevanja) jezika. Plaća za vrijeme obuke: 3500 HRK + smještaj. Nakon početka u Budimpešti: isti iznos u HUF + provizija od prometa + smještaj. Prijavljeni mogu odmah započeti posao u Zagrebu. Sve informacije o radnome mjestu: www.drmlanpavic.hr. Prijava na telefonu: 00 385 1 3897158, e-mail: mlanpavic@zg.t-com.hr (kratak životopis na hrvatskome).

Dva dane kasnije po posjetu Gradišćanskih Hrvatov u Koprivnički Bregi, predstavništvo toga mjesta je dospilo na trodnevno gostovanje u Gradišće. Utorak, 23. septembra, šestočlanu delegaciju na čelu s načelnikom Izidorom Galincem, u daljnjem sastavu dušobrižnika Josipa Koščaka, Ivana Matiša i Stjepana Cvrtila, crkvenih odbornikov u naselju Glogovac, Ivana Bebeke, općinskoga vijećnika i Božidara Kezele, umirovljenoga carinika je primio i prvak grada Bike Lajos Horváth. Drugi dan je bio na redu pohod Hrvatskom Židanu, ujedno i posjet Štefanu Dumoviću, potom pak njegovom prisičkom Vjerskom muzeju. Gosti su usput pogledali i grad Kiseg, a 24. septembra, srijedu, otpodne na poziv Hrvatskoga kulturnoga društva Gradišće su doputovali i u Petrovo Selo, u pratnji predsjednika Hrvatske manjinske samouprave u Bika Janoša Viraga i bivšega načelnika Bika Ištvana Teklića, rodnom iz Petrovoga Sela. Prijatelje, stare poznanike je dočekaio predsjednik HKD-a Robert Filipović i umjetnički peljač folklorne grupe Petar

Škrapić. Potom su s gosti službeni dio posjeta začeli kod vanjske crkve Sv. Petra i Pavla, uz historijski pregled petroviskoga farnika u mirovini Ivana Šnellerera. U općinskom stanu seoski položaj je predstavio liktar Mikloš Kohut, koga smo jur prlje toga prepoznali u povidajki carinika Božidara Kezele, iz tih vrimen kad je on još redovito putovao na studiranje u Zagreb. U kasnom otpodnevnu zato je još bilo vrimena za šetnju do Dvojezične škole, a zastupnici Koprivničkih Bregov nisu se mogli dovoljno čuditi na rezultati, uspjehi ovoga naselja, kojega mnogi smatraju najjačom bazom hrvatstva u Gradišću. Da putnici malo upoznaju turobnu sudbinu ovoga kraja i male tragedije Petrovišćanov poslije Prvoga svitskoga boja, s otkopčanjem gruntov, vinogradov, lugov u Austriju, nakratko su otpeljani u petrovisku Goricu, prik nekadašnjega graničnoga prijelaza. Za fanjskom večerom prijatelji su zbogom dali gostodavateljem u ufanju da će se vrijeda najti pri ponovnom spravišću.

- Tiho-

Pred ovom povijesnom tablom prijatelji su se hteli svakako fotografirati

S Ivanom Šnellerom na grobu bivšega farnika Vincija Karlovića

O prijateljstvu

Izidor Galinec, načelnik Koprivničkih Bregov: Posebno smo srićni što čujemo hrvatsku rič na ovi prostori, nismo vjerovali da se more održati tako dugo hrvatska rič, a vi tako lipi hrvatski jezik govorite. Nam je posebno drago bilo kad

smo čuli za naselje, općinu, danas varoš Bük – Bike ter smo imali priliku posjetiti i ostala mjesta, kot što je Kiseg, Hrvatski Židan, Prisika i Petrovo Selo. Vidi nam se da ovde kod vas velik broj Hrvatov živi, nažalost, naši ljudi kad su vas predstavljali na Danu zelja, rekli su da ste Mađjari. To, evo nikako ne stoji, ne odgovara. Ovo što smo danas vidili i čuli kod vas, to samo potvrdi vaše hrvatstvo, i kad čujem koliko mladih razvija kulturu i tradiciju hrvatsku, onda sam ja gizdav i zbog toga i srićan. Dalje ćemo suradjivati, ja vas prosim za suradnju, a ja osobno, kolikogod ću moći, doprines ću našoj suradnji s gradom Bikom, i Plajgorom i, naravno, s vašom općinom. Vjerujem u to da u budućnosti, ako će biti razumivanja med ljudi ki peljaju dotične općine, postić ćemo čuda više i čuda bolju suradnju, svim nam na zadovoljstvo.

Josip Koščak, farnik Koprivničkih Bregov, inicijator službeno-privatnoga putovanja delegacije u Gradišće: Budući da sam svećenik, ne morem prik subote i nedilje dojt k vam, pak sam imao volju i ideju da

dojdemo u tajednu, utorak srijeda i četvrtak, da vidimo kade živite, da vidimo osobito hrvatska naselja kot Petrovo Selo, Hrvatski Židan i Prisika. Drago nam je da smo to danas obišli, vidili kade su naši Hrvati, kade se služu hrvatske maše, i sreli smo se s vašim

dušobrižnikom, vidili smo vaše selo, a nažalost i one zemlje ke su vam Trianonskom pogodbom „ukradjene“, ke su zarasle k srcu i još je i sad velika tuga da ih nimate. Bilo bi bolje da se to opet vrati vam, na veliko zadovoljstvo sljedećim generacijam. I dalje trebamo održavati vezu kumstva, i što vam bude potrebno, koliko nam bude u mogućnosti, mi smo vam spremni pomoći. Vidili smo ta vaš svakidašnji život, što nas je i najbolje interesiralo, dobili smo lipe dojme u vašem prijateljstvu i ljubavi, i vidili smo, evo, mnoge stvari što nismo znali prlje, što smo samo sad čuli i svojim očima vidili. I dalje ćemo suradjivati i zvati vas k sebi, i vi zopet nas k sebi, pak ćemo, ako nas Bog poživi, još dugo ljet to prijateljstvo održavati.

Janoš Virag, predsjednik Hrvatske mađjinske samouprave u Bika: Onu ideju da Petrovišćane odnesemo sa sobom u Koprivničke Brege jur mnogo ljet sam čuvalo, ali je bila „teška svadba“ dokle smo se mogli dogovoriti za ovo

putovanje, kad oni nigdar nisu imali vrimenta. Sad mislim da su se dobro ćutili s nami, i gvišan sam va tom da ćemo i kljetu s petroviskimi tančoši pojti, sad jur k našim skupnim prijateljem. Za petroviske folklorase moram reći da su ne nek va našoj županiji nek u cijeloj okolici najbolji, a i najveće srce imadu. S našimi gosti ove tri dane smo pohodili naš grad, bili smo na kupališću, va Prisiki, va mom rodnom selu, tamo smo pogledali nedavno otvoreni vjerski muzej, a prošli smo pogledati i gospodina Štefana Dumovića ki su sad na bolovanju, a sad smo u glavnom gradu Gradišća, u Petrovom Selu. To sad od srca velim da je to tako, i ufam se da će nas ovo novo prijateljstvo još bolje učvrstiti.

Zabilježila: -Tiho -

ZAGREB – Strancima koji u svojim putovnicama imaju tzv. šengensku vizu, od ovoga je ljeta olakšano dobivanje hrvatske vize. Istodobno je ubrzano izdavanje viza stranim ulagačima i potencijalnim ulagačima u Hrvatsku. Izdavanje viza strancima (iz država izvan Europske Unije) pojednostavljeno je tako da je nadležnome hrvatskom veleposlanstvu ili konzulatu omogućeno da samostalno izda vizu strancu koji u svojoj putovnici ima valjanu šengensku vizu. Šengenska je viza isprava kojom se omogućava ulazak u šengenski prostor (obuhvaća većinu članica EU, ali i nečlanice Island i Norvešku) građanima trećih zemalja kojima je potrebna viza za ulazak u EU. Veleposlanstva i konzulati mogu samostalno izdati vizu i onim strancima izvan EU koji imaju odobren stalni ili privremeni boravak u jednoj od država članica europskog ekonomskog prostora, primjerice, Švicarskoj ili Andori.

Dobivanje vize olakšano je i poslovnim ljudima koji žele ulagati u Hrvatsku. Početkom ljeta ministar vanjskih poslova Gordan Jandroković dao je naputak veleposlanstvima i konzulatima da se stranim ulagačima ili potencijalnim ulagačima omogući da što lakše dobiju vizu ili, ako im je to potrebno, da što brže uredi privremeni boravak u Hrvatskoj. Od diplomatskih predstavništava ministar je tražio da poklone posebnu pozornost tim kategorijama stranaca.

KAŠAD – U organizaciji Hrvatske samouprave i Mjesne samouprave sela Kašada, u tamošnjem Restoranu Horváth 10. listopada priređeno je hrvatsko veselje uza sudjelovanje dvjestotinjak gostiju i „Badelovu“ svirku. Povod je, kako nam reče predsjednica kašadske Hrvatske samouprave Zorica Gvaler, želja da se Kašadci povežu sa svojim prijateljima iz Pečuha, Mohača, Narda, Bremena i Šikloša. Tako su iz Pečuha na druženje pristigli članovi KUD-a Baranja na čelu sa svojim voditeljem Đurom Jerantom, članovi mohačke Šokačke čitaonice na čelu s jednim od njezinih čelnika Stipom Bubregom, prijatelji iz Narda, mjesta u neposrednoj blizini Belišća, te prijatelji iz Bremena i Šikloša. Bio je to svojevrzni, doduše, neformalan sastanak KUD-ova koji u skoroj budućnosti predviđaju zajedničke programe i nastupe.

KAŠAD – Članice Staračkog doma s pomoću mladih snaga, Kiti Oršokić, Fani Gvaler, Barbare Sondi i Emeše Plužar, na nedavnom sastanku staračkih domova u Komlovu, održanom 2. listopada, svojim su kulturnim programom sve oduševili, i u natjecateljskom dijelu osvojili prvo mjesto. Isti su program izveli 8. listopada i u Bremenu.

BUDIMPEŠTA – Grad Mali Lošinj i Županija primorsko-goranska ove su godine bili domaćin Državne i svehrvatske smotre Dana kruha – dana zahvalnosti za plodove zemlje koja je održana u nedjelju, 5. listopada. Ove se godine svečanosti pridružilo mnoštvo sudionika iz cijele Hrvatske, Bosne i Hercegovine i iseljeništa. Iz Mađarske, iz budimpeštanske Hrvatske osnovne škole i gimnazije, smotri je sudjelovatla skupina učenika s nastavnicom Katicom Benčik.

Hodočašće Židancev u Medjugorje

Već od 40 vjernikov se je otpravilo na put u Medjugorje 12. septembra, petak, iz Hrvatskoga Židana i okolice na shodišće, ali putovanje zbog najpr nevidjenih tehničkih problemov nije začeto u peti ujutro, nek tri ure kašnje. Mislili smo, ako se ovako teško ganuo dan, onda svaki dan nek bolji more biti. Poslije cjelodnevnoga putovanja navečer u deveti smo dospili u Medjugorje, kade su nas s velikom ljubavlju i gostoprимstvom i s vičerom čekali domaćini. Drugi dan po ručenju smo išli gori na Križevac. Po putu smo molili križni put, štacije po hrvatskom jeziku, a molitve po ugerski. Zgora kod križa smo skupno molili i jačili. Zatim smo krenuli najzad k hotelu na objed. Imali smo malo mogućnosti za počivanje ter da potom s novim elanom i moći projdemo gori na Podbrdo. Hvala Bogu, svakomu se j' uslišila molitva da je mogao goriprojti na ov brig, isto tako pak i dolidojti va zdravlju. „Nikomur se ništ nij' stalo...". Navečer u šest uri su molili u crkvi krunicu, potom je bila sveta maša, pri koj smo bili svi nazoči. Treti dan jutro smo još bili na nediljnoj svetoj maši i ovde smo zbogomdali Majki Božjoj. Na putu prema domu smo prošli još u Zadar kade smo pogledali znamenitosti grada. Bilo je mogućnosti, ki je hotio, mogao se je kupati u morju. Pandiljak smo išli u glavni grad Hrvatske kade su nas jur čekali naši poznaniki, pod peljanjem predsjednice KUD-a „Remete" Ljubice Keber i nje pomoćnika. Oni su nas peljali kroz grad, zato im posebno zahvaljujemo. Sljedeća štacija je bila Marija Bistrica, jedno od najvećih marijanskih svetišćev u Hrvatskoj, i onde smo nekoliko ur potrošili moleći, pohadajuću crkvu i cijelu okolicu. Po četverodnevnom vjerskom izletu s lipimi doživljaji smo se vratili domom.

Zita Horvat
Foto: Tiho

Harkanjski Hrvati hodočastili u Aljmaš

U organizaciji Hrvatske samouprave grada Harkanja, skupina hodočasnika, na čelu sa svećenikom Ladislavom Rontom, 27. rujna hodočastila je svetištu Gospe od Aljmaša. Njih četrdeset i petero okupili su se iz Kašada, Harkanja, Šikloša i Katolja. Među njima je bilo onih koji i iz tih udaljenijih sela posjećuju mjesečne svete mise na hrvatskom jeziku, svakoga posljednjeg petka u mjesecu s početkom u 17 sati u harkanjskoj rimokatoličkoj crkvi koje služi velečasni Ronta. U Aljmašu su se naši hodočasnici sreli s hodo-

časnicima iz Zagreba, upoznali su se, pa i tako obogatili svoj put novim poznanstvima. Zajedno su sudjelovali svetoj misi koju je služio velečasni Ronta, a svećenik koji je doveo zagrebačke hodočasnike držao je propovijed. Potom su imali kratak slobodan program kako bi nakon toga svi sudjelovali molitvi Križnoga puta u aljmaškome svetištu, te se divili pogledu na Dunav i Dravu kod Aljmaša. Na povratku kućama zastali su u Petardi te se družili s tamošnjim sunarodnjacima.

Salanćani na hodočašću u Gradini

U organizaciji salantske Hrvatske samouprave, 28. rujna Salanćani i Nijemećani, njih šezdesetak, hodočastili su u Gradinu u Hrvatskoj. Sudjelovali su svetoj misi u tamošnjoj crkvi, a zatim posjetili mjesto Gospina ukazanja. Nakon molitve i pjevanja na mjestu ukazanja posjetili su Suhopolje, pogledali tamošnju prelijepu crkvu, uz pomoć vodiča koji ih je upoznao s poviješću toga crkvenoga zdanja. Nakon molitve litanije hodočasnici su krenuli dalje prema Virovitici, gdje su razgledali grad, a na povratku kućama usput su zastali na zajedničkoj večeri koja je druženje učinila još ljepšim.

